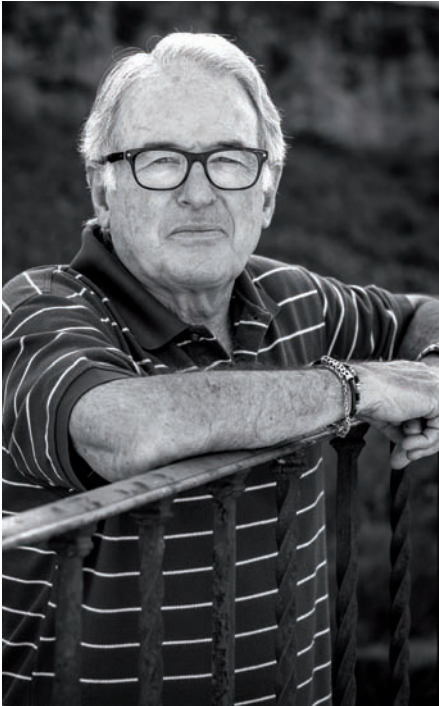

Juan Luis Olanan. Idazle baino lehen sukaldaria izandakoa

Armintzan (Lemoiz, Bizkaia) 1945ean sortua, Juan Luis Olanan Sustatxa arrantzale, itsas gizon eta sukaldari izana da idazle baino lehen. Azkenaldion, erretiroa hartuta, hiru liburu idatzi ditu, tartean zentral nuklearraren inguruko *El contubernio nuclear*, *Lemoiz*, eta *Izarra* ontziaren afera kontatzen duen *Izarra baltza, historia de un barco pirata* aurkeztu berria. Afera biak bertatik bertara bizitzea tokatu zitzaion armintzarrari.

“Piratak itsasoan ibiltzen ziren antzina, gaur egun lehorrean geratzen dira”

Jabí Zabala
@sarean

ARGAZKIAK: ARITZ LOIOLA

Ihesaldi saiakera

“Sei hilabete eman genituen Calabarrereko portuan atrakatura, ontzitik ateratzen uzten ziguten baina ez genekien zer gertatuko zen, gainera, kondentatuko gintuzten zurrumurrua zabaldu zen. Kamerunera ihes egitea pentsatu genuen. Bi ihesaldi saiakera egin genituen barkuko batzuen artean, baina biek huts egin zuten. Han bagenuen lagun bat, Sony izenekoa, gauzak lortzen zizkiguna. Hark motordun txalupa arinak zituen mafioso batengana eraman gintuen, baina ez ginen fidatu. Bigarrenean bitartekari bati dirua eman genion ihes egiten laguntzearen truke. Tipoak dirua hartu zuen, eta adostu genuen hitzordua, geneukan diru apurra hartuta, baina hara heltzean polizia genuen zain... Saldu gintuen. Barkura bueltatu gintuzten, ez gintuzten salatu, baina dirua eta aldean generaman guztia kendu ziguten”.

Idazle baino lehen sukaldari, eta lehengo arrantzale eta itsas gizona.

Bai, nire kasuan hala da: 13 urterekin herriko eskabetxeran lanean hasi, 15 urterekin itsasora, arrantzan, eta 16 nituela Bartzelonara, merkantzia ontzietara. Nabigatzen 25 urte eginak nituen *Izarra*-n itsasoratu nintzenerako.

Nolatan sartu zinen *Izarra* petroliontzian?

Ez nengoen oso konforme orduan nabilen itsasontzian, eta lagun batek *Auma* ontzian sartzeko gonbita egin zidan, ondo irabaziko nuela, eta hara sartu nintzen, sukaldari. Hara heldu orduko esan zidaten “ez dakizu non sartu zaren, hau pirata hutsa da”. Beraz, eskifaiakook susmoak bagenituen baina armadorearen eta kapitainaren kontuak ziren haiek.

Maniobra ilunak berehala sumatu zenituen ordea.

Ni Las Palmasen ontziratu nintzen *Auma*-n, han utzi baitzuen petrolio, eta gero Tenerifetik gasolina eraman genuen Monroviara (Liberia). Bidaia normala izan zen hura, baina handik Kanariar irletara bueltatzeko

jaso genuen agindua. Ez zirudien normala, printzipioz handik hurbil zegoen Nigeriara joan behar genuelako petrolio kargatzera. Kanaria Handian, porturatu barik itsasoan ainguratu eta konponketa batzuk egin zituzten ontzian: tximinia margotu, ontzia desitxuratu eta izena aldatu zioten, *Auma*-ren ordeztu *Izarra* idatzita. Han argi geratu zen tranparen bat zegoela.

Nigeriara abiatu zineten orduan.

Bai, Bonny-ko portura, petrolio bila, baina hara heldu ginenean, erregistro liburuan ez zen ageri *Izarra*, noski, eta nigeriarrek ontzia errefusatu zuten. Kostaldetik hurbil ainguratu genuen, sartzeko baimenaren zain, baina jatekoa eta erregaia amaitzen hasi ziren. Kamerunera egin genuen orduan, armadoreak bidalitako diru apurrekin janaria erosi eta berriz Nigeria aurrera bueltatu. Nigeriarrak susmoak hartuta zeuden eta, egun batean, soldaduen patruila-ontzi bat hurbildu zen, airera tiroka. *Izarra*-ra igo eta ontzia arakatu zuten, arma bila. Gero portura eraman gintuzten atxilotuta.

Juan Luis Olan Armintza jaioterriko portuan, Lemoizko zentral nuklearretik kilometro gutxira. "Garai hartan herritar gehienak zentralaren alde zeuden, lanerako aukera egongo zela ikusi zuten eta. Nik ez nuen nahi izan eta nabigatzen jarraitu nuen".

Hor hasi zen sei hilabeteko bahiketa.

Abenduan estatu kolpea emana zuten, 1983ko Gabon Zaharrean, eta gu 1984ko martxoan heldu ginen hara. Gobernu berriak aurrekoaren ustelkeriak agerian utzi nahi zituen eta... José Luis Peciña kapitaina eraman zuten eta petrolio trafikoa aritzea leporatuta, heriotzara kondenatu zuten. Gu sei hilabetez egon ginen ontzian bahituta, eta berak 25 hilabete eman zituen preso.

Arduradun nagusia hemen zegoen ordea.

Bai, José María López Tapia zen, Letasa ontzi enpresaren jabea. Krisian zegoen sektorea orduan, horregatik sartu zen negozio lohietan. Izan ere, enpresa guztiak desagertu ziren garai hartan. Egun Espainiak ez du itsas merkataritza enpresarik, turistentzako barkuez aparte: Armas, Acciona, Balearia eta kito.

Itsasoan ur handitan, zenbat pirata dago egun ere?

Piratak itsasontzietan ibiltzen ziren antzina, gaur egun lehorrean geratzen dira. Lehen parte baten truke aritzen

ziren kortsarioak ziren, baina ontzian doazenak langile hutsak dira orain. Ustelkeria politikoa ere tartean dago, guk ekartzen genuen petrolio Petrolífera Ducar-ek erosten zuen Las Palmasen arazorik gabe, gerora ministro izango zen Arias Cañete hor zegoen.

Beste liburu batean, *El contubernio nuclear, Lemoiz, zentral nuklearraz jardun zenuen. Nortzuk nahastu ziren haren aldeko adostasun hartan?*

Politikari eta instituzio gehienak, hemengoak zein Espainiakoak, Bizkaiko Aldundia esaterako. Debarako beste proiektu bat egon zen baina Gipuzkoakoak atzera bota zuten.

Armintzan, eta Lemoizko Udalean, zinegotzi moduan, nuklearrari aurre egin ziotenetakoa zaitugu. Denak zeuden kontra herrian?

Ez, herritar gehienak alde zeuden eta ulergarria zen, lanerako aukera egongo zela ikusten zuten eta hala zen, gehienok izan genuen bertan lanean aritzeko aukera. Nik ez nuen nahi izan eta nabigatzen jarraitu nuen.

Zentrala geldiaraztea herriaren garaipenarena ala ETaren mehatxuarena izan zen?

Bietatik pixka bat. ETAk ikusi zuen gizarztearen gehiengoa zentralaren aurka zegoela, zilegitasuna bilatzen zuen eta hor sartu zen buru-belarri. Egia da ETA gabe ez zela zentrala geldituko, baina tamalez hildakoak egon ziren eta hori ez da ahaztu behar. Bestalde, zentrala erai-ki ezik azak jango genituela esan zuenak ez zuten asmatu. Nabarmen ikusi zen zentrala ez zela beharrezkoa. Orduan nuklearrak oso errentagarriak omen ziren, baina epe laburrean soilik.

Zer etorkizun du eta zein nahi zenuke zuk Basorda kalarako?

Lehenengo galdera zaila da erantzuten. Kultura arloko proiektuak egon dira, arrain haztegia, zentral termikoa... Ez dakit zer egingo duten. Lehenengo egoerara bueltatzea ezinezkoa denez, akaso errazena harresia apurtzea eta itsasoa barruraino sartzten uztea litzateke, ergelkeriari monumentu moduan utzita. ■